

Verslag deelsessie 3

Aardwarmtelab gemeente Nieuwegein

22 april 2021

Opening

Mevrouw Tetteroo opent de vergadering. Zij is een collega van Arie Willem van Overmorgen en begeleidt deze bijeenkomst.

Aanwezig:

- Frank van der Heuvel is raadslid SP, civiel en technisch ingenieur en werkzaam in de ICT in het dagelijks leven.
- Geert Zondag is van de Verenigde Senioren Partij (VSP) in de gemeenteraad en geniet van zijn pensioen.
- Ernout van Gils werkzaam bij de VRU als medewerker risicobeheersing. Betrokken bij de haalbaarheidsonderzoeken en in het vergunningentraject zal hij de gemeente en andere partijen van advies voorzien.
- Marco Diekstra is raadslid VVD en in het dagelijks leven bezig met de energietransitie bij een netbeheerder.
- Mart Hack is raadslid CDA en in het dagelijks leven programma en interimmanager bij de provincie Gelderland.
- Bert van der Zwaan voorzitter van het ICO. Is van origine geoloog en bekend met de problematiek van aardwarmte.
- Ellie Liebregts is werkzaam als gemeentesecretaris en aanwezig als toehoorder om te horen wat er leeft rondom dit thema.
- Christiaan Smit is werkzaam bij de gemeente Nieuwegein als juridisch adviseur omgevingsrecht.
- Bram Wesselink is werkzaam bij de gemeente Nieuwegein voor de routekaart energieneutraal en neemt deel aan het team aardwarmte.

Er wordt een opmerking gemaakt over het proces en de wijze van aanleveren van input via de Mural. Voorkeur gaat uit naar het voeren van een dialoog in plaats van het plakken van digitale geeltjes.

Criteria/indicatoren duurzaamheid

Opmerking: in andere gemeenten is een breder onderzoek uitgevoerd naar alternatieven die op korte termijn of in de toekomst beschikbaar komen en naar aardwarmte. Raadslid is op zoek naar criteria waarmee het idee van aardwarmte kan worden afgewogen tegen beschikbare of toekomstige alternatieven. Wat levert het nou daadwerkelijk op? Dat wordt hier gemist.

Opmerking: Is het een goede investering ten opzichte van de risico's en ook ten aanzien van duurzaamheid? De opbrengst qua energie, qua kosten en qua CO2 ten opzichte van alternatieven en aardwarmte moet kunnen worden afgewogen. Denk aan kleinschalige warmteopslag, zonnecollectoren enzovoort. Onderzoeken wat de prestaties zijn van aardwarmte en van de alternatieven zodat een vergelijk kan worden gemaakt. Er moet een onafhankelijk onderzoek komen en de definitie van onafhankelijk moet duidelijk zijn.

Opmerking: Er moet duidelijkheid komen over hoe duurzaam geothermie is in de gehele keten (inclusief bijvangst) ten opzichte van de huidige situatie of alternatieven. Is geothermie überhaupt wel duurzaam? Het is een duurzame bron maar dat wil niet zeggen dat het in de keten ook duurzaam is. De warmte uit de STEC-centrale is niet meer nodig en die wordt dan geloosd. Dat is niet per se duurzaam te noemen. Ook is er sprake van bijvangst bij de aardwarmtewinning. Hoe duurzaam is dat?

Opmerking: Initiatiefnemer is een producent terwijl het net in beheer is van Eneco. Hoe kan de initiatiefnemer invloed uitoefenen op het distributienet? Ook al is Eneco een van de eigenaren van Warmtebron, het is toch een apart bedrijf.

Opmerking: In de nieuwe warmtewet wordt één partij verantwoordelijk voor de hele keten. Dan werken we niet meer met verschillende partijen.

Opmerking: Hoe weten we dat aardwarmte duurzaam is? Dat is namelijk nog helemaal niet bewezen.

Opmerking: Indicator CO2 besparing toevoegen.

Opmerking: Met aardwarmte wordt ook methaan uit de aarde gehaald. Maatregelen die daartegen genomen worden zijn wel degelijk van bepaling voor de CO2 equivalenten die daarmee worden uitgestoten.

Kostenaspect

Mensen zijn ontevreden over de wijzigingen in de kostenstructuur van de stadsverwarming en ook bang dat voorgesorteerd wordt richting een toekomst waarin het minder makkelijk wordt om de kosten te beheersen ten aanzien van het warmtegebruik. Gaan wij nu besluiten nemen vooruitlopend op een wet waarvan we de uitwerking nog niet kennen? Het gaat om de mate waarin mensen vast zitten aan het warmtenet en geen invloed meer hebben op de kostenstructuur. Pas als we voor meerdere bronnen die invloed hebben op het warmtenet een afwegingskader hebben, kan er een goed besluit worden genomen.

In 2022 gaat de nieuwe warmtewet in. Geothermie is een ultra dure techniek. Ook komen er twee nieuwe partijen bij naast Eneco. Kun je überhaupt wel voordat de nieuwe warmtewet in werking treedt een besluit nemen over geothermie? Het is nu gekoppeld aan een gasprijs en dat wordt losgelaten. Als deelnemer aan het warmtenet wil je weten wat de kosten zijn. Als criterium opnemen wat de maximale stijging gaat zijn van het leveringstarief.

Criteria/indicatoren maatschappelijke aanvaardbaarheid

Opmerking: Mensen ervaren dat de overheid te weinig aan hun kant staat (voorbeeld Groningen) waardoor er onzekerheid ontstaat of de overheid bewoners met eventuele schade wel serieus gaat nemen.

Opmerking: Gaat over verantwoording afleggen en delen van informatie.

Opmerking: Gemeente moet veel meer aan de kant van de inwoners staan. Meer distantie tussen WBU en de gemeente. Bewoners hebben zeer de indruk dat er een verstrengeling van belangen is en dat het college nogal sterk aan de kant van de initiatiefnemer staat. Zorgvuldiger de zaken opschrijven als nu gebeurt en meer objectiviteit.

Opmerking: pagina 7 start met dat de gemeente geen bevoegd gezag is. Eventuele aanvullende afspraken die vooral procesmatig van aard zijn, kunnen geborgd worden in een SOK. Dus alle zaken waar het echt om gaat, kunnen niet in een SOK worden opgenomen. Wat kun je hier dan als gemeente en gemeenteraad nog aan doen als je alleen maar procesmatige zaken hierin opneemt?

Opmerking: Er zit een tegenstrijdigheid in dit document. Op de ene plek wordt gezegd dat de overheid een onafhankelijk gezag is die onafhankelijk toezicht houdt. En aan het einde wordt de verantwoordelijkheid bij de landelijke overheid gelegd terwijl we uit andere projecten weten dat de overheid helemaal niet zo onafhankelijk is.

Bert van der Zwaan (ICO) licht toe dat de landelijke overheid vergunningverlener is en veel macht heeft in het proces. Aan de andere kant moet de gemeente voor haar inwoners gaan staan, met name in dat schade- en in het veiligheidsvraagstuk. Het is een lastige positie voor een gemeente omdat de landelijke overheid de uiteindelijke vergunningverlener is en in de mijnbouwwet zoveel macht heeft. Het is belangrijk om de punten waarop de gemeente wel invloed heeft een goede aanscherping te maken.

In de afweging die de minister moet maken ten aanzien van het verlenen van de vergunning, kan de gemeente input leveren op het gebied van veiligheid.

Provincie en gemeente hebben mogelijkheden om de adviesvraag van de minister te voeden met informatie die de gemeente bezighoudt maar uiteindelijk is het toch de landelijke overheid die het besluit neemt. De mogelijkheden voor gemeentes als het gaat om de uiteindelijke vergunningverlening zijn niet heel groot.

De gemeente moet voor haar inwoners gaan staan waar dat maar mogelijk is. Schadeprotocol en landelijke schaderegeling zijn van buitengewoon groot belang om dit soort processen tot een succes te maken en aanvaardbaar te maken voor de bewoners. Dat de initiatiefnemer een SOK aangaat met gemeente is ontzettend belangrijk voor bewoners.

Opmerking: Rijnenburg is een van de locaties waarover gesproken wordt. Waarom wordt er dan gesproken over aardwarmte winnen in een dichtbebouwde omgeving en niet op een plek als Rijnenburg? Wat is dan het criteria waarom deze afweging wordt gemaakt; geld of veiligheid?

Bert van der Zwaan (ICO): de initiatiefnemer moet dat goed kunnen uitleggen. Hoe groter de afstand tot de bewoonde wereld des te minder risico op het gebied van veiligheid er wordt gelopen. Maar daarmee kan de kans op succesvolle warmtewinning dalen en tegelijkertijd nemen de kosten waarschijnlijk toe. De gemeenteraad moet daarin een afweging maken wat nog een aanvaardbaar risico is met betrekking tot de afstand tot de bebouwing en de initiatiefnemer moet dan de afweging maken of het wel de moeite waard is om te gaan winnen gegeven de afstand.

Opmerking: In de verordeningen is vastgelegd dat er geen aardwarmte wordt gewonnen binnen de bebouwde kom. Gaan we daar nu van afwijken? Het gaat om een besluit dat de gemeenteraad in 2007 heeft genomen waarbij gezegd is dat er geen industriële activiteiten in woonwijken in Nieuwegein mogen plaatsvinden. Verordening bij de criteria toevoegen met de opmerking dat daaraan moet worden voldoen.

Bert van der Zwaan (ICO): de veiligheidswet schrijft heel nauwkeurig voor wat de minimale afstand moet zijn tot bewoning waar een boring kan plaatsvinden onder veilige omstandigheden. De staatstoezicht op de mijnen let hier buitengewoon scherp op. Bij een conflict tussen nationale wetgeving en lokale gemeentelijke verordeningen is de vraag wat juridisch gezien voorrang heeft. In principe is dat rijksregelgeving.

Opmerking: Er is weinig feitelijke data over de ondergrond van Nieuwegein. Dat komt nauwelijks terug in beoordelingen en discussies. Een aantal jaar geleden is er in Woerden over schaliegas

gesproken en in de discussie ging het over de uitlopers van de peelrandbreuk dat die van invloed zouden kunnen zijn op de risico's van schaliegaswinning. Op basis van welke feiten voeren we nou een discussie over risico's?

Bert van der Zwaan: in het tweede ICO advies is kritiek gegeven op de geologische schets van de initiatiefnemer. In het derde advies is gezegd dat WBU een goede reflectie moet geven van de kennis die er op dit moment is en dat die voldoende is om op basis daarvan te kunnen gaan boren. Dat heeft zowel betrekking op waar de breuken zitten en waar de mogelijke lagen zitten waar we naar zoeken. De kennisbasis is door het ICO en ook door de experts als voldoende aangemerkt om in het afwegingskader een keuze te kunnen maken over de locatie van boren. Dat is ook publiek gemaakt.

Femke Roos (Staatstoezicht Op de Mijnen):

- Staatstoezicht Op de Mijnen verleent geen vergunningen maar geeft hierover advies aan het ministerie (zowel ondergronds- als omgevingsvergunningen). Staatstoezicht Op de Mijnen is een onafhankelijke toezichthouder die toezicht houdt op de mijnbouw in Nederland. Daarover is zij geen verantwoording schuldig aan EZK over hoe en wat zij adviseren.
- Staatstoezicht Op de Mijnen kijkt bij de advisering met betrekking tot geothermie of er genoeg data beschikbaar is om de juiste beslissing te kunnen nemen. Initiatiefnemer moet dus voldoende data kunnen aanleveren.
- In de omgevingsvergunning die Staatstoezicht Op de Mijnen adviseert voor geothermie wordt gekeken naar de effecten voor de omgeving. Het is niet per definitie zo dat een grotere afstand tot de bebouwde kom minder risico's met zich mee brengt dan dichterbij. Elke locatie moet voldoen aan de voorwaarden zoals die gesteld zijn in de omgevingsvergunning, zoals licht, lucht, geluid enz.
- Link naar toezichtsarrangement staat in de Mural.

Opmerking: Is de beslissing dusdanig transparant dat de raad inzicht krijgt in de data op basis waarvan de beslissing genomen is?

Femke Roos (Staatstoezicht Op de Mijnen): als het besluit wordt gepubliceerd dan worden daarin ook alle adviezen van de adviseurs in meegenomen. Dat is allemaal terug te vinden.

Opmerking: Dat gebeurt pas als de raad een beslissing heeft genomen?

Femke Roos (Staatstoezicht Op de Mijnen): dat klopt, maar als SodM het niet veilig acht dan wordt er geen toestemming gegeven ongeacht of er een locatie is uitgezocht of niet.